

„Mrtvých už není tu; napsali znamení do stromů, do květů, že žijí.“

J. Wolker

Cesty a putování jsou člověku vlastní a mnohdy se vztahují k existenci jako takové. K počátku i konci života. Doslova metaforicky v této knize putujeme po životních cestách i místech posledního odpočinku významných (a někdy už zapomenutých) českých fyziků, matematiků a astronomů. Často jsme při naší práci „prošli“ desítky listin a textů, „došli“ k zajímavým závěrům, „obešli si“ různá povolení a „vydali“ se pátrat do archivů. Nyní „přišel“ rozhodný okamžik naší dvouleté práce. V publikaci jde především o jedinečné osudy, úspěchy, nepochopení, slávu i pády vědců se skutečně nesmrtelným odkazem pro budoucnost.

Sledování léty zašlých stop je mnohdy obtížné a balancuje na pomezí odborné faktografie, archivních zápisů a místy těžko dostupných informací. Proto prosíme, nemějte nám za zlé, pokud jsme někdy na chvíli opustili rigorózní cestu a vydali se pěšinkou nejistoty a dohadů. Nikdy jsme se na ní nezdrželi dlouho. Občas jsme zabloudili, ale častokrát narazili na něco nečekaného.

Ani cesta k tématu samému nebyla přímočará a začala nenápadně, vlastně až nevinně. Jeden z autorů publikace připravoval přednášku o **Čeňku (Vincenci) Strouhalovi** (slavném fyziku a žákovi Ernsta Macha) a chtěl pro zajímavost získat

fotografii hrobky, v níž je tento bývalý univerzitní rektor pohřben. Známy webový vyhledavač zobrazil snímek skromného žulového náhrobku ve tvaru knihy s nápisem „*univerzitní profesor Ph.Dr. Vincenc Strouhal*“. Ta prostota až ohromila. Upřímně, čekali bychom okázalejší hrobové místo.

Netrvalo ani pár dnů a už jsme hledali náhrobky dalších a dalších fyziků a matematiků – Jarník, Marci, Bydžovský, Vydra, Petřina, Weyr, Seydler... Z nenápadné zvědavosti se vyklubala skoro posedlost. Začali jsme chodit po hřbitovech, pátrali jsme i po těch dnes už zapomenutých. Hodiny a hodiny jsme báдали v archivech, starém tisku, v evidenci hřbitovů, v matrikách a dostupné literatuře. S každým nalezeným posledním místem odpočinku se nám odkrýval jedinečný životní příběh.

O ty se s vámi chceme podělit. Ačkoliv se v této publikaci zmiňujeme o 50 vědcích, jde pouze o zlomek ze seznamu všech fyziků, matematiků a astronomů, jejichž hroby jsme více či méně úspěšně hledali. Některá místa už nelze nalézt, ať už proto, že byla původní úložiště zrušena, hroby byly přesunuty, nebo – ve většině případů – jsou opuštěná, zarostlá a se špatně čitelnými nápisy odkázaná k věčnému zapomnění. Opravdu?

Kde jinde učinit první kroky dlouhé objevné výpravy než v Praze, která se mnohým uvedeným vědcům stala městem doslova osudným. Ať už zasáhla do jejich vědeckého, pedagogického nebo soukromého života. Ze všech pražských hřbitovů předkládáme (zatím) tři – Olšanský, Vinohradský a Malostranský. Seznam vědců pohřbených na Malostranském hřbitově je téměř úplný. Olšanský a Vinohradský hřbitov jsou natolik významné a velké, že uvádíme alespoň výběr několika výrazných osobností. Jen Olšany by totiž vydaly na samostatnou rozsáhlou (několikadílnou) publikaci. Upřímně doufáme, že naši čtenáři nebudou zklamáni, když nenajdou v publikaci jména dvou z největších českých moderních velikánů

fyziky a matematiky – **Čeňka Strouhala** a **Vojtěcha Jarníka**. O nich je zásluhou jiných napsáno mnoho samostatných publikací. Jména vědců jsou v knize v rámci větších částí – hřbitovů – řazena abecedně.

S ohledem na rozsah publikace a její účel jsme nemohli důsledně dodržovat některé historické reálie. Především název, institucionální podoba a kulturní zázemí dnešní Univerzity Karlovy v Praze se v průběhu staletí měnily. Zvolili jsme tedy obecnější označení „**pražská univerzita**“. Podobně postupujeme i v dalších případech, kdy upřednostňujeme věcný význam pojmenování před formálním názvem, např. často píšeme o „**filozofické fakultě**“, přitom jedno z přesnějších označení by mělo být: Filozofická fakulta c. k. Karlo-Ferdinandovy univerzity atp. Snad laskavý čtenář důvod pochopí a ocení.

Nejsme samozřejmě jedinými, kteří se toulají po hřbitovech a odkrývají zapomenuté a zašlé příběhy minulosti. Touto knihou bychom ale chtěli vzbudit touhu k putování po „cestách nesmrtelných“ i v dalších z vás. Třeba naše publikace nezmizí v propadlišti dějin a stane se základním kamenem pro tematicky blízké knihy. Abychom poutníkům ulehčili toulání, přikládáme ke knize i mapku Olšanských hřbitovů s různě vyznačenými trasami, mohou se tak zastavit u hrobů matematiků (trasa II.) nebo fyziků a astronomů (trasa III.). Zvolíte-li si trasu označenou jako IV., čeká na vás intenzivní procházka po celých Olšanech. Mysleli jsme i na handicapované objevitele, pro něž je navržena trasa I. po zpevněném povrchu a bez překážek. Trasa je vhodná i pro maminky s kočárky.

Milí čtenáři, ať zavítáte na jakýkoli hřbitov, zastavte se a rozhlédněte se kolem. Vězte, že hřbitovy jsou plné osudů vepsaných do stromů a do květů.